

ISTENRŐL, AZ Ő EGYSÉGÉRŐL ÉS A SZENTHÁROMSÁGRÓL

TEXTUS: 2MÓZ 20,2-3

”Én vagyok az Úr, a te Istened, aki kiboztaltak téged Egyiptomnak földéről, a szolgálat házából. Ne legyenek néked idegen isteneid énelöttem.” A Szentírás és a Szentírás magyarázata után most beszéljünk arról, akiről a Biblia szól. Istenről, az ő egységéről és a Szentháromságról. Idézzük fel mit tanultunk róla:

I. Hisszük, hogy Isten lényegére nézve *egy*, aki önmagától van, testnélküli, örökkévaló. Minden dolognak a teremtője és megtartója. Irtószunk tehát a pogányok többistenhitétől, még ha azt olyan szépen csinálják is, mint ahogy a görög és római költők benépesítették istenekkel az Olympost. Világosan megmondta Mózes: „*Halld Izrael: Az Úr, a mi Istenünk egy Úr*” (5Móz 6,4).

II. Ugyanakkor hisszük, hogy a véghetetlen és megoszthatatlan *egy* Isten a személyekre nézve *három*, szétválaszthatatlanul és összeelegyíthetetlenül különböző, tudniillik Atya, Fiú, Szentlélek. Tehát nincs három Isten, hanem csak három személy, akik egyenlő lényegűek, egyformán örökkévalók, bár lényökre nézve különbözők. Ésszel ezt nehéz felérni, de hát hol van megírva, hogy nekünk mindent érteni kell. A titkok Istenéi, mieink a kijelentett dolgok (5Móz 29,29). Egyszerűen elhiszem, mert így tanítja a Szentírás.

III. 1) Mondta az angyal Máriának: „*A Szentlélek száll tereád és a Magasságosnak ereje ármýékoz meg téged; azért ami születik is, szentnek hívatik, Isten Fiának*” (Lk 1,35).

2) Keresztelésekor szózat hallatszott: „*Ez az én szerelmes Fiam*” (Mt 3,16 k.) - és a Szentlélek leszállt rá, mint egy galamb (Jn 1,32).

3) Keresztelni az Atyának, Fiúnak és Szentlélek nevében kell (Mt 28,19).¹

4) Szentlelket küld az én Atyám az én nevemben (Jn 14,26; 15,26). Ez az igazságunknak Lelke, aki az Atyától származik, bizonyoságot tesz énrólam.

¹ Az *eis to onoma* megfelel a finális értelmű héber *leşem*-nek. Mi nem Jézus Krisztus nevében keresztelünk, hanem Jézus Krisztus nevébe vagy nevére. Komáromi Csipkés György bibliafordítását a római katolikus cenzúra máglyára dobatta egyebek mellett éppen a nevére fordítás miatt, mert a Vulgata *in nomine [Patris... etc]* számított autentikus fordításnak. Mi azonban nem ceremóniamestereként végezzük a keresztelést (*in nomine*), hanem Krisztus nevére (Luther: *auf den Namen...*, Komáromi Csipkés: *nevére*) keresztelünk, mert a kereszttség beiktatási szövetségi jel. A kereszttség bibliai értelmében, mint valami tulajdoni átruházás Krisztusnak a bűnök bocsánatára (ApCsel 8,16; 19,5; 1Kor 1,13. 15). Ugyanez az értelme a kereszttségnek ott is, ahol az *epi* vagy az *en* prepozíciót találjuk (ApCsel 2,38; 10,48; v. ö. LXX Józ 9,9; 2Sám 22,50; Sir 47,13, ahol a héber *leşem* fordul elő. Szó szerinti megfelelője az *eis*, azonban a LXX az *en onomatí*, illetve *epi* fordítást adja.) Mindenesetre furcsa – egyháztörténeti érdekesség is –, hogy az új protestáns bibliafordítás visszatér ahhoz a változathoz, ami miatt Komáromi Csipkés Bibliáját máglyára vetették, az új római katolikus bibliafordítás pedig nagyon helyesen nevére fordítást közöl.

5) Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, és az Istennek szeretete és a Szentléleknek közössége legyen mindnyájatokkal, ámen (2Kor 13,13).

6) Mert hárman vannak, akik bizonyosságot tesznek, és ez a három egy (1Jn 5,7-8).

IV. A három személy teljesen egyenlő szentségben, fenségben és hatalomban. Egyik személy sem nagyobb a másiknál, de nem is kisebb. A Megváltó ugyan azt mondja, „*az én Atyám nagyobb nálamnál*” (Jn 14,2), ám akkor úgy beszélt magáról, mint a Közbenjáróról, Megváltóról. Mint az isteni Lényeg második személye mondhatta magáról: „*Én és az Atya egy vagyunk*” (Jn 10,30). Meg tudnád ezt védeni?

V. Az unitáriusok azt állítják, hogy az Atya, Fiú és Szentlélek ugyanazon személynek különféle nevei, aki Atyaként lép fel, akkor Atyának hívják, majd mint Fiú, és máskor mint Szentlélek. A János 14,16-17 verseiből azonban világos, hogy három, egymástól egészen megkülönböztethető személy van: „*És én kérem az Atyát – mondja Jézus –, és más Vigasztalót ad néktek, hogy veletek maradjon mindörökké, az igazságnak ama Lelkét.*”

VI. A Fiú istenvoltának a kétségbevonása:

1) Ariánusok:² a Fiú Isten első teremtménye.

2) Szociniánusok:³ természetes úton született ember, akinek rendkívüli kiválóságai voltak, és akit az ő mindhalálig tartó hűségéért és mártírságáért isteni méltóságra emelt Isten, olyannyira, hogy őt ma Istenként szabad imádni.

3) A modernek: Csak embernek tartják, aki megelőzte a korát. Vagy pedig kétségbe vonják, hogy mint történeti személy valaha is a földön élt volna.

A Fiú istenvoltának bizonyítása:

1) Az Írás kimondottan Istennek mondja: „*mindenek felett örökké áldandó Isten*” (Róm 9,5; 1Jn 5,20).

2) Isteni tulajdonságokkal ruházta fel: „*öröktől fogva van*” (Mik 5,2; Jel 1,8), „*magától is tudta, mikor volt az emberben*” (Jn 2,25).

3) Isteni munkákat tulajdonít neki: „*minden ő általa lett*” (Jn 1,3), „*batalma szavával fenntartja a mindenséget*” (Zsid 1,3). „*Az ember Fiának van hatalma a földön megbocsátani a bűnöket...*” (Lk 5,24). „*Amint az Atya feltámasztja a halottakat, és megeleveníti, úgy a Fiú is, akiket akar, megeleveníti*” (Jn 5,21).

4) Imádságban részesül, benne kell hinni. – „*Uram, Jézus vedd magadhoz az én lelkemet*” (ApCsel 7,59) – „*Aki hisz a Fiúban, örök élete van, aki pedig nem enged a Fiúnak, nem lát életet, hanem az Isten haragja marad rajta*” (Jn 3,36) – „*mindenki úgy tisztelje a Fiút, miként tisztelik az Atyát, aki nem tiszteli a Fiút, nem tiszteli az Atyát, aki elküldte őt*” (Jn 5,23).

² IV. századi eretnekmozgalom, Árius követői, akik tagadták Jézus öröktől fogva való létezését és isteni mivoltát. Vallották, hogy Jézus nem egylényegű az Atyával, nem Isten, mint ahogyan a Szentlélek sem. Antitrinitárius nézeteket vallottak.

³ A szociniánusok XVI. századi lengyel-litván antitrinitárius vallási irányzat, mely elvetette a gyermekkeresztiséget, és tagadta a túlvilág és a Szentlélek létezését is. Szociális üzenetük az volt, hogy minden ember egyenlő, a vagyon gyűjtése pedig bűn, megtagadták a szentségimádást. Mint szektás irányzatot kizárták őket a varsói konföderáció hatálya alól (1573). Tagjainak jelentős része 1658 után kivándorolt Lengyelországból főképp Hollandiába, Poroszországba és Erdélybe. Az Erdélybe kivándoroltak egyik ismert leszármazottja Augusztinovic Pál (1763-1837) volt.

VII. Hogy a Szentlélek nem csak isteni erő, hanem személy, megérthető abból, hogy az Írás olyan dolgokat tulajdonít neki, melyek csak személyt illetnek meg. *Ész* (1Kor 2,10), – *akarát* (1 Kor 12,11), – *szólott Filephez* (ApCsel 8,29), – *tanít és eszünkbe juttat valamit* (Jn 14,26), – *esedezik érettünk* (Róm 8,26).

VIII. Akik rendszeresen és gondolkodva tanulmányozzák a Bibliát, azok számára nem képezi vita tárgyát, hogy amilyen bizonyosan *egy* Isten, s léte oszthatatlan, tehát nem részekből tevődik össze, olyan bizonyos, hogy ez az egy isteni lény *hármasság* *létfelműben* éli az életét. Hogy ez a hármasság befelé, az isteni létben magában mit jelent, arról vajmi keveset tudunk.

Annál világosabb azonban, hogy ez a hármasság létforma mit jelent a mi számunkra. Az Isten Atya. Ez azt jelenti, hogy mindeneket ő teremtett, mindenek tőle függnek, ő viszont nem függ semmitől, elérhetetlen magasságokban trónol mindenek felett.

Az Isten Fiú. Ez azt jelenti, hogy ez a félelmetes Isten kilépett fenségének homályából, lehajolt hozzánk, elibénk állott, és megszólított minket. A felfoghatatlan Isten „Igévé” testesült, hogy egymásra találhassunk.

Az Isten Szentlélek. Ez pedig azt jelenti, hogy Isten nemcsak elibénk áll és nemcsak megszólít, hanem belénk helyezi az ő isteni életét, és úgy átformálja életünket, olyan mély életközösségre lép velünk, hogy nem is tudjuk elhatárolni többé azt, amit én akarok attól, amit Isten munkál bennem.

A. „Én vagyok az Úr, a te Istened.”

Isten kijelenti, megmondja nekünk a nevét, hogy kicsoda ő.

1) *„Én vagyok.”* Azt jelenti, van Isten! Ugye, ezt nem kell nekünk bizonyítani? Van = létezése nem függ mástól. Eredete nem vezethető vissza semmi másra, véget nem vethet neki semmi más. Isten létezése önmagában is olyan gazdag létezés, hogy amikor még nem volt világ, Isten nem volt szegényebb, és amikor lett világ, Isten nem lett általa gazdagabb. Ha ezt komolyan vesszük, sok minden következik belőle.

a) Nem bálvány. Nem „neki jó,” ha hiszel benne. Nem ez adja az erejét, hatalmát és hitelét, mint a pogány bálványoknak.

b) Ha van Isten, akkor nem a véletlen és a vak sors irányítja az életedet.

2) *„...az Úr, a te Istened.”* Isten nemcsak azt mondja meg, hogy ő mindenek egyetlen Ura, hanem azt is, hogy ő szövetséges népének, neked is Urad, Istened akar lenni.

Istennek hívjuk azt, akitől az ember minden jót vár, s akihez menekül minden nyomorúságában. Akin a szíved csüng, és akiben bizakodik, az valóságosan a te Istened. A parancsolat értelme tehát nyilván ez; engedd, hogy egyedül én legyek a te Istened, és ne hogy valaki mást keress magadnak. Ha valami jóban szűkölködöl, várd azt éntőlem, és keresd énnálam. Ha pedig valami szerencsétlenség és csapás ér, folyamodj énhozzám. Bíz magad énrám. Én megsegítek. Csak a szívedet ne add át senki másnak. Vegyünk egy-két példát:

a) Akinek van pénze és vagyona biztonságosan érzi magát, vidáman és rettegés nélkül él, mintha a Paradicsom kellős közepén élne. Viszont akinek nincs, az kétségbeesik, elcsügged, mintha Istenről sosem hallott volna.

b) Akinek esze, hatalma, nagyszerű összeköttetése, barátja, becsülete van, az szintén nem gondol Istenre.

c) A pápaság idején, ha valakinek fáj a foga, böjtölt és Szent Apollóniához⁴ folyamodott. Ha valaki tűzveszedelemtől félt, akkor Szent Lőrincet⁵ választotta védőszentjéül. Ha valaki dögvésztől félt, akkor fogadalmat tett Szent Sebestyénnek⁶ vagy Szent Rókusnak.⁷ Mindenki kiválasztotta a maga szentjét, azt imádta, és szükség idején azt hívta segítségül. Ki-ki a maga külön istenéhez folyamodott, akitől valami hasznot, segítséget és vigasztalást remélt.

Istent elfogadni azonban nem azt jelenti, hogy őt pénzes zsákunkba gyömöszöljük, hanem a szívünk rajta csüng, mindenestől benne bízunk, előtte meghódolunk.

B. „...aki kihoztalak téged Egyiptomnak földéről, a szolgálat házából.”

Ez Isten üdvéte. Kegyelme parancsolatokban (3Móz 11,45; 25,55). A Szentírás szerint Egyiptom az emberi dicsőség és öncélúság kifejezése. Izraelre nézve annyi, mint üldöztetés és kísértés.

Veled szemben Isten népének nincs hatalma. Innen hívta ki Isten az ő népét a szabadságra. A bűn szolgátságából Jézus Krisztus szabadításába. A magunk erejéből, áldozatából és érdeméből sohasem leszünk szabadok, csak egyedül Isten szabadító tette, az ige által, mellyel minket kihív a fogságból, az idegen istenek uralma alól felszabadít, és a magáévá tesz. Mert testestől, lelkestől nem a magunkéi, hanem az ő tulajdona vagyunk.⁸ Nem lehetünk népe, Krisztus egyháza, ha ugyanakkor Egyiptom akarata szerint élünk. Félünk ettől a kihívástól, mert benne meg kell halni a világnak. De Isten új életet ajándékoz nekünk. Nála van az élet.

1) Azt jelenti, hogy Isten történelemformáló Úr, aki a világot kormányozza. Tehát nem véletlen szerencsések volt, nem is nagyszerű vezéreiteknek köszönhetitek, vagy annak, hogy ti vagytok a nagy hősök, hanem én, a világ folyását igazgató Isten vagyok az, aki kihoztalak titeket Egyiptomból. Mindez azt jelenti, aktív Úr az Isten, aki nem vonult penzióba, miután megteremtette a világot, hanem szakadatlanul munkálkodik, igazgatja az övéi sorsát, és formálja a történelmet. Ha ez igaz, akkor az összes babonák eltűntek. Mert véletlenek pedig nincsenek.

2) Azt jelenti, hogy Isten szabadító Úr. Isten a szabadság Istene. Már úgy is teremtette az embert, szabadnak. Isten minden szolgaságnak ellensége. Nem hagy minket

⁴ A római katolikusok szentje. 249-ben fanatikusok megkínozták, fogát kiverték, majd máglyahalált halt.

⁵ Pápai diakónus és mártír. A római egyház szentje, meghalt Rómában 258-ban.

⁶ Diocletianus császár kiváló katonája. Keresztyén hitre tért, kiváló szónoki képességeivel katonatársait is a keresztyén kit felé terelgette. Híte miatt bíróság elé került, halálra ítélték. Lenyilazták, de a legenda szerint a csodával határos módon életben maradt. Azt tartották róla, hogy a halálból támadt fel. 287-ben ismét halálra ítélték és meghalt. A római katolikusok a járványok és betegségek védőszentjének tekintik.

⁷ Szent Rókus (1295-1327) mellkasán egy kereszt jel volt látható a születésekor, amiből arra következtek, hogy Istennek szentelt élete lesz. Felnövekedvén vagyonát a szegényeknek adta. A pestis járvány őt is megtámadta, de meggyógyult belőle. Börtönt is viselt, mert kémkedés vádjával elítélték, nem sokkal később meghalt. Egy későbbi pestis járvány alkalmával megemlékeztek róla, hogy túlélte a betegséget. Elrendelték ekkor (1414), hogy a képét hordozzák végig az utcákon. A hagyomány szerint a pestis ennek hatására megszűnt.

⁸ ld. Heidelbergi Káté I. Úrnapija, 1. kérdés-felelet

szolgaságban, hanem szabaddá akar tenni. Jézus Krisztusban megismeritek az igazságot, és az igazság szabadokká tesz titeket.

Téged miből „hozott ki” Isten? Milyen bűneidből szabadított meg? A templomnak tele kellene lennie olyan emberekkel, akik elmondhatják, hogy engem az iszákosságtól, engem a maradiasságtól stb. szabadított meg.

3) Azt is jelenti, hogy Isten előbb cselekedett. Nem a Tízparancsolat megtartása a feltétele az egyiptomi szabadulásnak, hanem amikor Isten kegyelméből megmenekül a nép, azután teszi elé a Dekalogus igéit. Ma mit tett értünk Isten? Milyen jupon kéri a megtartását? Jézus Krisztus árán.

C. *„Ne legyenek néked idegen isteneid élölöttem.”*

1) Isten népének, a gyülekezet minden tagjának szól. Hogy szakadjon el az idegen istenektől. Aki az ige ítélete alatt megáll, az nem mentegetheti magát, mindnyájan részesek vagyunk az idegen-isten imádás bűnében. Nincs erőnk, hogy ezt a parancsot betöltsük. De Isten azért ítél meg, hogy könyörüljön rajtunk. Ezért az első parancsolat mégiscsak örömhír azok számára, akiknek nincsen más mentségük, mint-hogy ők Isten gyermekei, a törvényt betöltött Krisztus kegyelme által.

2) Isten kizárólagos uralmat követel. A második parancsolat szerint Isten féltőn (héber szöveg szerint: féltékenyen) szerető Isten, aki nem osztozik más istenekkel. Ezek az „istenek” eltűrik, amit Isten nem tűr, megosztják egymással az uralmat. (Istenek – többes számban) Megférnek egymás mellett jól. Isten mellett nem fér meg más isten.

Isten nem azért féltékeny, mintha szüksége volna rám, vagy a bálványok hatalmára lenne féltékeny, hanem szeretetéből eredően, mert rabságunkban megszán, könyörül rajtunk. Megadja a lehetőséget, hogy megszabaduljunk a bálványok varázslatából. Ez a nagy vigasztalás, hogy nem kell többé bálványoknak szolgálnotok, megszűnt a félelem bénító zsarnoksága. Isten leleplezte a bálványokat, nem istenek ők. Az Úron kívül pedig más isten nincsen.

3) Amibe bizalmunkat helyezzük, azt ez által istenünké is tesszük. Olybá tekintjük, mint akinek hatalma van intézni a sorsunkat, és az üdvösségünket is előmozdítani. Milyen pogányul tud hinni az ember a vagyonában, az erejében, a szerencséjében, a sorsban, a protekcióban. Ide veszi Káténk (94. kérdés) még a varázslást, babonászkodást, jövendőmondást, spiritizmust, szóval mindazt, ahol a sötétség fejedelmét hívjuk segítségül. Holott mindezt tiltja az Úr (5Móz 18,10-12).

Egyáltalán van-e szüksége Istennek ilyen parancsolatra? Elvesz-e valamit Isten hatalmából és dicsőségéből, ha mellette még mások is szeretnének egy kicsit Isten lenni? Egy valóban Nagynak az ilyen gyermeki nagyzolásra nem csupán elnéző mosolya van? Nem! Szó sincs itt elnézésről. Isten ezzel a megalkuvást nem ismerő követelménnyel lép elé: *„Én az Úr vagyok, a te Istened. Ne legyenek neked más isteneid élölöttem.”* Ezt úgy kell érteni, ahogy a régi magyarázók mondták, hogy Isten azt követeli, hogy mi Istent mindenekfelett féljük, mindenekfelett szeressük, és csak őbenne bízunk. Krisztus így magyarázza, hogy *„szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívvedből, teljes Lelkedből, teljes elmédből és minden erődből”* (Mk 12,30).

Azt kell észrevennünk, Isten azzal, hogy megtilt valamit, nem a maga javát, hanem a miénket akarja, s ugyanazzal a szerető szándékkal tiltja meg nekünk az idegen isteneket, mint pl. egy édesanya megtiltja a gyermekének a tűzzel, a villannyal vagy a gázzal való játszadozást. Mert ő azt alaposabban ismeri, mint a gyermek, és tudja, milyen bajok származhatnak belőle.

Az Atya ismeri ezeket az „isteneket.” Tudja, hogyha egyszer hatalmukba kerülünk, rászednek, megcsalnak, kifosztanak, meztelenre vetkőztetnek bennünket.

A régi magyarázók három csoportra osztották a bálványokat:

- a) A világ (gyönyöre, aranya, hatalma, dicsősége).
- b) Az ember (a gyermek, a házastárs, a család és a haza).
- c) Önmagunk (a legkonokabb bálvány a tulajdon énkünk, kívánságaival, szokásaival, szeszélyeivel).

Tudom, hogy van ebben a felsorolásban valami naivan megható. Mintha ebben a határtalan világban volna valami, ami ne tudna bálvánnyá lenni? Isten mellett a bélyeggyűjtéstől a műkedvelésből űzött sportig és a luxusautótól a doktori címig.

Ma szerfölött megsokasodtak a bálványok. Íme, csak néhány: a pénz, a szerelem, a faj, a nemzet, a párt, a család, a gyermek, a tudomány, a művészet, a sport, a barátom, barátnőm, a kártya, a zene, a komolyzene is, a hívő életem, Isten valamilyen ajándéka. Úgy kezdődik ez a dolog, hogy ezek a bálványok Isten mellé kerülnek, s úgy végződik, hogy más mellékes lesz ezek mellett.

Tragikum a dologban, hogy a bálványimádásban nincs megállás. Az ember elárulja a trónon ülő bálványistent a következő kedvéért. Aki az Isten törvényét félreteszi egy asszonyért, az nemsokára az asszonyt is félrelöki a pénzért, míg végül a pénzt is odadobja valami új szenvedélyért.

Van, aki Isten törvényéről megfélemedezik, hogy a haza „érdekeit” szolgálja, majd a hazát elárulja, hogy a pártját előbbre segítse, s a végén a párt költségén a saját ambícióit akarja kiélni. Bálványok emelkednek és dőlnek, míg végül kiderül, hogy az igazi bálvány: az *Én*.

A bálványok mindig a szabadságunkat ragadják el. De erre rendszerint csak akkor eszmélünk rá, amikor a dolog már előrehaladt. A bálványok éppen a szabadsággal kecsegtetnek, és aki hisz nekik, utólag lassanként rájön, hogy felültették. Hogy csábítanak, milyen nagyvonalúak, ameddig nem bizonyosak a dolgukban. Aztán hirtelen ellenünk fordulnak.

Walter Lüthi nagyapja mesélte, hogy ifjú korában a falu legényei elhatározták, hogy felferik a barlangjában azt a rókát, amelyik messze környéken veszélyeztette a baromfi ólakat, és elevenen, megkötözve vezetik majd végig diadalmasan a falu főutcáján. Vasárnap délután a legvékonyabb legény bekúszott a róka barlangjába, míg a többi kívül várt. Kis idő múlva felhangzott a győzelmi kiáltás: megfogtam! De alig egy pillanat múlva újabb üvöltés harsant: ő is megfogott! Így van ez a bálványainkkal is. Először engednek diadalmasan ujjongani. Megfogtam! Aztán gyakran nem két szempillantás, hanem évek vagy évtizedek múlva rájövünk, hogy ő fogott meg.

Ismertem egy kiváló kereskedőt, aki egyszer bánatosan azt mondta, hogy korábban azt képzeltem, nekem van üzletem. Minél idősebb leszek, annál világosabban látom, hogy én vagyok az üzleté.

Ilyen bálvány lehet az egyház is. Most nem gondolok azokra, akik szemében azért rokonszenves az egyház, mert benne szövetséges társat vélnek felismerni a

bankbetétjeik védelmére és biztosítására. Ha nem csupán arra gondolok, hogy az egyház milyen elkészerítősen sokszor lett valóban a bálványimádás helyévé, a szabadságtól való megfosztás helyévé, „Egyiptommá.” Isten azonban nem akarja, hogy rabszolgák legyünk, még az egyház rabszolgái sem. Tudjuk, hogy meg kell szabadulni a bálványainktól. *De* (!) mindez mégsem olyan könnyű.

Azzal, hogy Isten ennél a parancsnál az Egyiptom földéről való kiszabadítás tényére emlékezteti a népet, egy fájó pontot érint. Izrael népe ugyanis a szíve ellenére szabadítottatott ki Egyiptom földjéről. Voltak napok és hetek, amikor a nép sírt amiatt, hogy Isten neki szabadságot adott. Szívesebben visszatért volna Egyiptomba. Voltak hetek és hónapok, amikor a nép sötéten nézett, morgolódott, és végül követet emelt a szabadítóra. A nép, és azt hiszem nemcsak a zsidó nép, hanem református népünk is szívesebben viseli Egyiptom szolgátságát, mint az Isten szabadságát. Eszünkbe jut az a történet, amikor a filiszteusok legyőzték Izraelt, az Úr jelenlétét kiábrázoló szövetségládát is elzsákmányolták, beállították Dágon elé, és másnap ledőlt Dágon szobra (1Sám 5,1 kk.). Felállították, harmadnap újra ledőlt. Ismét felállították. Gondolj igeolvasásaidra. Hányszor összedűtötte benned Isten a bálványokat. Mindig újra felállítottad, összeragasztottad!

Isten nemcsak sasszárnyakat adott ehhez az új élethez népének (2Móz 19,4), hogy amikor kirepül, ne hogy csontját törje, hanem még a Fiát is odaadta, hogy Isten mellett ne legyenek idegen isteneink. Ez azt jelenti, hogy az egyetlen Megváltó mellett ne akarj más szabadítókat, mellette más üdvözítőket. Ne kacsingass más üdvözítők után. Igaza van a Heidelbergi Káténak, amikor azt mondja, hogy ebben az első parancsolatban lelked üdvösségéről és boldogságáról van szó.⁹ Vajon elég-e neked ez az egy üdvözítő Jézus Krisztus? A baj az, hogy ezek a mi személyes bálványaink rendszerint igen jól álcáztak. Ezért csak egyetlen valaki van, aki egész a szívünk mélyéig ér, és ezeket is le tudja leplezni.

Jellemző történetet ismerünk a patriarchák idejéből. Amikor Jákób ravasz apósa, Lábán elől menekült Jákób felesége, Ráhel eltulajdonította a családi bálványokat, hogy menekülésük útján velük legyenek. A súlyos jelentőségű lopás felfedezése után Lábán Jákób után iramodott, és Jákób sátraiban „házkutatást” végzett, de eredménytelenül. Ugyanis senki sem tudta, hogy Ráhel asszony a családi bálványokat a nyerge alá rejtette, s ő a nyeregben maradt, azzal az ürüggyel, hogy nem érzi jól magát (1Móz 31,19 kk.). Nincs az a Lábán, aki fel tudja fedezni a bálványainkat. Jól el vannak azok rejtve. Erre csak a Szentlélek képes. Aki kéri a Szentlelket, aki „*minden igazságra elvezet minket*” (Jn 16,13), azt kiemeli a nyeregből, és a házkutatás alkalmával a legelrejtettebb és legtitkoltabb bálványai is nyilvánvalókká lesznek. Ilyen házkutatás történt, amikor betért Jézus Zákeushoz, elvette szívének házi bálványait, és azt mondta, „*Ma lett üdvössége ennek a háznak*” (Lk 19,9).

Aki meghallotta, hogy ő kicsoda, annak ez a legvilágosabb parancs, annak nem kétséges, hogy senki másba nem vetheti a reménységét, és senki mást nem fogadhat a szívébe. Lehet „idegen isten” után futni, lehet ezt az Urat el nem ismerni, de ez azt jelenti, hogy bele kell halni. Mert Isten szentsége éppen abban van, hogy az a minden, amit ad, ránk nézve halálos kockázattal jár. Az el nem fogadás kárhozat. Ezért megdöbbentő Istennek ez a szava, hogy ő Úr, ő a te Istened, ő szabadító. Ránk

⁹ Heidelbergi Káté XXXIV. Úrnapja, 94. kérdés-felelet

nézve ez azért irtózatossá teszi a felelősséget, mert csakugyan élet vagy halál, üdvösség vagy kárhozat kérdése, hogy hiszek-e benne, csak (!) őbenne. Ez a halálos kockázat megvan az Újszövetségben is. „*Úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki, hiszen őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen*” (Jn 3,16). Ebben is ott van az üdvösség ígérete mellett a kárhozat borzasztó ígérete is: „*Aki pedig nem hisz, immár elkárhozott, mert nem hitt az Isten egyszülött Fiának nevében*” (Jn 3,18). Az a „semmi,” amit nekünk tenni kell, elhinni Istennek a szavát. Ez a választás: élni Istennel, vagy elkárhozni nélküle. Alapjaiban mindig erről van szó, amikor Isten szól hozzánk.

ISTENNEK, KRISZTUSNAK ÉS A SZENTEKNEK KÉPEIRŐL

TEXTUS: 2MÓZ 20,4-6 (32,1-7. 19K.; 30-34)

” *Ne csinálj magadnak faragott képet és semmi hasonlót azokhoz, amelyek fent az égen, vagy alant a földön, vagy amelyek a vízekben a föld alatt vannak. Ne imádd, és ne tiszteld azokat, mert én az Úr a te Istened féltőn szerető Isten vagyok, aki megbüntetem az atyák vétkeit a fiakban, harmad és negyedíziglen, akik engem gyűlölnek, de irgalmasságot cselekszem ezer íziglen azokkal, akik engem szeretnek és az én parancsolataimat megtartják.*”

Legutóbb a bálványokról beszélgettünk. Ma Istennek, Krisztusnak, és a szenteknek a képeiről, szobrairól lesz szó.

1) Mivel Isten láthatatlan Lélek, akit soha senki nem látott, ezért őt semminemű művészettel kiabrázolni nem lehet. Igaz, hogy Jézus Krisztus emberi természetet öltött magára, de ezt nem azért cselekedte, hogy szobrászoknak, festőknek szolgáljon mintaképül. Tagadta, hogy testi jelenléte valamit is használna az egyháznak, inkább azt ígérte, hogy Lelkével mindenkor velünk lesz (Jn 16,17). Mi haszna lenne hát, ha őt lefestenénk?

Ami pedig a szentek képeit illeti, a dicsőült égi lények földi életükben mindenemű tiszteletadást visszautasítottak, és maguk is a képszobrok ellen harcoltak. Nem valószínű, hogy most örülnek annak, hogy az emberek a szobraik és a képeik előtt térdet hajtanak, és kalapot emelnek.

2) No, de mit érdekel mindez minket? Hol vannak templomainkban a képek és a szobrok? Erre a kérdésre akkor kell feleletet adnunk, amikor a kisgyermekünk megkérdi: Apa, miért nem olyan szép a mi templomunk is, mint a katolikus templom?

Akkor kell hitelesen megfogalmaznunk: Kisfiam, 400 évvel ezelőtt még a mi őseink is ilyen templomba jártak. De akkor jöttek a reformátorok, és felhívták az ember figyelmét arra, hogy az Úristen azt tanítja: Ne csinálj magadnak faragott képet és semmi hasonlót ahhoz. Ne imádd, és ne tiszteld azokat. Akkor őseink min-

den olyat kihordtak onnan, ami nem volt odavaló. Ez nem valami új divat volt, csak visszatérés az őskeresztyén egyházhoz, ahol nem volt se kép se szobor.

Lactantius,¹⁰ a híres egyházatya (mh. 320 körül még a III. sz. végén azt mondta, hogy „*ahol kép van, ott nincs semmi vallás.*” Epiphanius,¹¹ szalamiszi püspök mikor vizitációi során valamelyik templom ajtajánál olyan függönyt talált, amelyre Krisztus vagy valamely szent képe volt festve, letépte azt és eldobta, mert a szentiratok tekintélye elleni dolognak tartotta, hogy Krisztus egyházában embernek a képe függjön.

3) Hogyan lettek tele mégis idők során a keresztény templomok képekkel és szobrokkal?

a) Az első oka ennek az, hogy az egyház Gergely pápa nyomán azt tanította, azért vannak képek és szobrok a templomban, hogy az emberek a vallásban oktatást nyerjenek, és a saját idvességükre és az isteni dolgokra intessenek. Ez azért helytelen okoskodás, mert a hit hallásból van, a hallás pedig Isten igéje által (Róm 10,17). Tehát a vallásban való helyes oktatás az igehirdetés. A római katolikus templomokban a mise kiszorította az igét.

b) A középkor folyamán csak egyházi művészet volt megengedett. Festészetben, szobrászatban egyaránt. A legszebb képek, szobrok aztán bekerültek a templomokba. Vándordíák koromban végigjártam ezeket a híres templomokat.

- A sixtusi kápolna Michelangelo freskóival,
- A római szent Péter templom a Pietával,
- A San Pietro in Vincoli Michelangelo Mózes szobrával,
- A velencei szent Márk templom 1600 éves oszlopaival,
- A milánói dóm 1000 tornyával, sorolhatnánk őket.

Ezek mind inkább múzeumok már, mint templomok. Százas csapatokban vonulnak át rajtuk a turisták, oda minden áhítat.

4) Az Írás ezer helyen tiltakozik az ellen, hogy Istent kiábrázoljuk (5Móz 4,23k; 12-18; 27; 15; Róm 1,22 k; Ézs 40,18. 25). A legpregnansabban a II. Parancsolat szól ellene: „*Ne csinálj magadnak faragott képet...*” Az aranyborjút Mózes összetörte (2Móz 32,20). A rézkígyót Ezékiás összetörte (2Kir 18,4).

¹⁰ Lactantius (250- cca. 320) Diocletianus császár udvarában tanított retorikát. Közben azonban keresztény lett, ezért el kellett hagynia az udvart. A latinul író klasszikusok műveit páratlanul magas szinten ismerte. Ebbéli tudása mögött elmaradnak teológiai ismeretei. Az egyháztörténelemben az apologéták között tartják számon. Hieronymus azt írja róla, „*bár csak úgy tudta volna megerősíteni azt, ami a miénk, mint ahogy le tudta rombolni a másokét.*” Fő műve a *Divinae institutiones*, melyben az antik filozófia, mitológia fölött fogalmaz meg kritikát keresztényi nézőpontból.

¹¹ Epiphanius (cca. 315-403) zsidó szülők gyermekeként született. Ifjú korában egyiptomi szerzetesek között élt. Fiatalemberként kolostort alapított Eleutheropolis közelében, melynek vezetője is lett. 367-ben Konstantia (Szalamisz) püspöke lett Cipruson, ahol a szerzetességet szorgalmazta. Origenest tekintette minden herezis okozójának, különösképp az arianizmusénak. 394-ben Jeruzsálemben igehirdetésében Origenes követőit támadta. Egy levelében Origenes tévedéseivel foglalkozott, hangsúlyozta a földi Paradicsom létét, foglalkozott az Éden négy folyójával, a Gihonnal a Nílust azonosította. Részt vett az antiochiai (376) és a római (372) zsinaton. Konstantinápolyba utazott, hogy Origenes követőivel találkozzon. Onnan Ciprusra menet a tengeren lelte halálát.

Először tisztázzunk egy adminisztratív kérdést. A Vulgata és Luther ezt az első parancsolathoz veszi, a tizediket pedig megfelelzi. Így az egésznek a számozása nálunk eltolódik.

Mi a református beosztást helyesebbnek tartjuk, mert a mi tizedik parancsolatunkat hiába vágják ketté, mind a kettő ugyanarról a dologról szól; viszont az első és a második parancsolatunk csak látszatra hasonlít egymáshoz. Ha közelebről megvizsgáljuk, itt két egymástól egészen különböző dologról van szó. Az első parancsolat a Szabadító Istenről szól, ennek a másodiknak pedig azt a címet adhatjuk: A Láthatatlan Vezető.

I. Vizsgáljuk meg azt a történelmi helyzetet, amikor Isten ajkáról elhangzott ez a parancs: *„Ne csinálj magadnak faragott képet, sem semmi hasonlót ehhez...”* Akkor, amikor a zsidó nép kiszabadult Egyiptomból és megérkezett a pusztába, ez lett a legégetőbb kérdése: Ki vezet bennünket innen tovább? Tudjuk, hogy Isten hozott ide bennünket. Azt is tudjuk, hogy honnan jöttünk. Csak azt nem tudjuk, hogy hová megyünk. Csak azt nem tudjuk, hogy ki vezet ki bennünket ebből az egyre nyomorúságosabbá váló pusztaságból.

Erre a szorongató kérdésre felelt Isten, amikor azt üzenté, hogy *„Ne csinálj magadnak faragott képet, sem semmi hasonlót ehhez...”* Ha ugyanis azt kérdezzük, hogy miképpen juthat az ember arra a képtelen elgondolásra, hogy Istenről faragott képet csináljon magának, akkor aligha felelhetünk úgy, mint a materialista tudósok, hogy a primitív embert a játékosztón, a mesemondó vagy a festésre való kedv ösztönözte erre. Szó sincs róla! Az a határtalan nyomorúság, ami a Sínai-hegynél fogja el a népet, az csábítja őket, hogy áthágyják a második parancsolatot. Amikor ez ember abba a helyzetbe kerül, hogy lépni kell egyszer, de ez a lépés a bizonytalanságba vezet, tovább kell menni, no de nem látom, hogy merre, ki után, akkor érkezik el az a szörnyen kísértő pillanat, hogy az ember képet, vagy valami hasonlót csinál Istenről, az ő vezetőjéről.

Ábrahámot is utolérte ez a kísértés, amikor azt a parancsot kapta: *„Eredj ki a te földedből és a te rokonságod közül és a te atyádnak házából, arra a földre, amelyet én mutatok néked”* (1Móz 12). Súlyos pillanat az, amikor egy bizonytalan világban itthagya valaki a védelmet és biztonságot jelentő néptörzset és rokonságát, és elindult egy olyan földre, amelyet egy láthatatlan vezető „mutat” neki.

Ugyanez a nyomorúság kísértette Izraelt Egyiptomból egészen a Sínai-hegyig, sőt még azon túl is. Aki ismeri ezeket a történeteket, tudja, hogy milyen fáradtságba került Izrael népének, hogy alárendelje magát Isten szabadító kegyelmének. Pedig Isten látható jeleket is adott a népének: nappal felhőt, éjjel tűzszlopot. De Isten maga mindig láthatatlan volt, és az is maradt. A látható jeleit pedig az ember tévesen is magyarázhatja. Mert ki kezeskedhetik arról, hogy azok valóban Isten és nem a puszták csalfa délibábja?

Ugyanez a helyzet Mózesrel is. Isten a népnek bölcs előrelátással Mózes személyében látható vezért is adott. De ez a látható vezér sem volt elég kezeség. A nép Mózeset minduntalan eltűnni látta a sátorban. Gyakran órák hosszáig nem került elő. Mit csinál ott? A nép tudta, hogy Mózes imádkozott, világosságért tusakodott, utasításokért a legközelebbi lépés megtételére. De ha Mózes huzamosabb időt töltött a kinyilatkoztatás sátrában, a nép nyugtalan lett. Nincs talán valami rendben? Ki kezeskedik arról, hogy valóban Isten beszél ott Mózesrel? Egyáltalában, hogyan

áll a vezetés dolga? Helyesen vezetettünk? Nem tévedtünk már régen el? Tény az, hogy a pusztában ülünk, úgy néz ki, hogy benne vagyunk a pácban. Se étel, se ital. Egyiptomban mégis csak szebb volt az élet. Veszélyes, nagyon megkísértő ez a helyzet! Íme így születik meg az esztelen elgondolás, hogy az Istenről képet vagy valami hasonlót csináljunk, amelyet aztán követhet az ember, és amely az ember előtt haladhat, mint látható Isten. Akiben nem kell többé „hinni,” hanem az ember szemléli őt csupán. Ebben a szituációban zendül meg a második parancsolat: *„Ne csinálj magadnak faragott képet, sem semmi hasonlót ezekhez.”* Ami most már azt jelenti: Higgy Istenben, és ne látni akarj!

II. De éppen ez az, amit az ember olyan nehezen akar megtanulni. Hinni a láthatatlan Isten vezetésében. Az ember itt a földi vándorúton pont ezt az egyet nem szereti, hogy hinni kelljen. Szereti a dolgokat tudni, látni, kézzelfoghatóvá tenni. Szereti, ha útközben be van biztosítva az útipoggyászával együtt, nemcsak lopás, de még a halál ellen is. Ez a biztonság utáni szükségérzet az oka minden bálványcsináló ostobaságnak.

Így bukott el a zsidó nép is. Látható vezért akart, aki jótáll értük, és kockázatmentesen vezeti őket. S amikor Mózes egy szép napon nem a kinyilatkoztatás sátorában tűnt el, hanem magára hagyva a népet, felment a hegyre, hogy átvegye a Tízparancsolatot, s aztán 40 nap és 40 éjjel sem tért vissza, elfogta a népet az aggodalom, hogy életét veszítette. Ki vezet most minket tovább? Visszamenjünk Egyiptomba? Vagy menjünk előre? De hová? És akkor megtörtént az a hihetetlen dolog, hogy a nép Arontól, Mózes édestestvérétől azt követelte, hogy a meglévő ékszerekből öntsön egy fiatal bikaborjút. Ez legyen a vezérük, az istenük, ez haladjon elől. Nem tudták és nem is akarták vállalni a hit merészségét. Kézzelfogható bizonyosságot akartak. Ma is erről van szó. Tudjuk-e a hit bizonyosságával járni az utunkat, nem a bebiztosításokban bízva? Tudunk-e Istenbe vetett bizalommal járni, vagy csak a látható zálogokra és jótállásokra merjük magunkat bízni?

Mikor a nép a láthatatlan Istentől a látható istenekhez pártolt, Mózes szorult helyzetbe került. Szétzúzta a törvénytáblákat. Odavetette magát Isten elé, és felkiáltott: *„Kérlek! Ez a nép nagy bűnt követett el, mert aranyból csinált magának isteneket. De most bocsásd meg bűnüket. Ha pedig nem, törölj ki engem a te könyvedből, amelyet írtál.”* (2Móz 32,31-32). Mózes tudta, hogy ez a nép végét jelenti. Ezért ajánlotta fel önmagát. Ezért mondja, hogy kitörölheted népedet ugyan, de inkább ne tedd. Inkább bocsásd meg bűneiket. Mózes megtapasztalta, hogy Isten megbocsát, és nem vet el. Másodszor is megkapta a törvényt. Sőt, amikor a megbocsátás bizonyosságával a szívében a vezetésért esengett, hogy Isten ezentúl is tartsa kezében a nép vezetését – *„Most azért, hogy kedvet találtam szemed előtt, mutasd meg nekem a te utadat, hogy ismerjek meg téged, hogy kedvet találhassak előtted. [...] Ha a te orcád nem jár velünk, ne vigy ki minket innen”* (2Móz 33,13 kk.). – Isten a megbocsátása jeléül így felelt: *„Megteszem, hogy az én dicsőségem a te orcád előtt menjen el”* (2Móz 32,19), ezzel akarlak téged vezetni. Mivel Isten megbocsát, ezért megy ezután láthatatlan vezetőként a nép előtt, nemcsak a pusztán át, hanem egész élete során.

III. Ugye érezzük, hogy már rég nem Izraelről beszélünk csupán? Semmi okunk nincs, ami feljogosítana, hogy erre a pusztában vándorló népre lenézően tekintsünk. Ha a második parancsolatra gondolunk, meg arra, hogy is áll a dolog Istentől

való vezetetésünk és saját útjaink tekintetében, mondhatunk-e valami mást, mint szintén csak azt, hogy bocsáss meg!

Milyen jó nekünk, hogy Isten minden kérésén túl megértően rátekintett népének nyomorúságára, hogy látható vezetőt szeretne, és adott neki látható vezető. Jézus Krisztus a látható vezér. De ő olyan úton jár, ami nem tetszik nekünk, és ezért nem tiszteljük. Népeének elpártolásáért az életét adta, és Isten őérette megbocsát. Ebben a keresztben lévő férfiúban Isten a népe felé fordította az orcáját. Ez az arc megye előttünk.

De ez a látható vezér sem engedi el nekünk a hitet. Nála sem szabadulunk meg a hit kockázatától. Mielőtt ez a Jézus elhagyta az övéit, azt mondja nekik: „*Más Vigasztalót küldök néktek, az igazságoknak Lelkét s az elvezérel majd titeket minden igazságra. [...] Nem hagylak titeket árváknak, eljövök tihozzátok*” (Jn 14,18). S most itt újra, sőt igazában még csak most él az, hogy hinni kell!

Itt válik ez a második parancsolat kikerülhetetlenné. Vajon Jézus Krisztus – akit Isten maga alkotott képmássá –, ez a keresztre feszített Jézus Krisztus igazán a mi utunk? Vajon a Szentlélek-e a vezérünk, akit Krisztus azért kért érettünk, hogy ne legyünk elhagyatott árvák a pusztában. Ő a mi vezérünk?

Persze itt most egy kicsit körül kellene néznünk, kinek-kinek a maga portáján. Mert a XX. század embere valamit fejlődött már a pusztai vándorlás óta, és nem ragaszkodik ahhoz, hogy egy fiatal bikaborjút akarna készíteni, és azt imádná. Egyebek azonban bőven vannak.

1) Kant Immánuel, az újkori idealista filozófia megalapítója egyszer így nyilatkozott a második parancsolatról: „*Nincs magasabb hely a héber iratokban, mint ez a parancsolat: Ne csinálj magadnak faragott képet.*” Neki, a filozófusnak, nyilván igen tetszett egy képnélküli, minden emberi elgondolástól megtisztított elképzelés Istenről. Meg tudom érteni a gyülekezet egyik rétegének, az értelmiségnek ezt a vívódását, hogy a szíve mélyén hisz Istenben, de ugyanakkor megcsapta már a felvilágosodás szele, és nem szeretné, ha a hitét megmosolyognák, gyerekes, naiv, a világ fejlődésétől elmaradt dolognak tartanák, azért ők szívesen vonzódnak egy ilyen általános, térnélküli és időtlen, szellemi istenfogalom felé. De vajon nem éppen rájuk is szól a második parancsolat, hogy ti filozófusok, ti felvilágosult intellektuelek, ti a gyerekes bizalommal Istenre támaszkodó hit kockázatát kicsit szégyenlő tanult felnőttek, ne csináljatok Istenről faragott képet, sem semmi hasonlót ehhez, még ilyen tér nélküli és időtlen, elszellemesített istenképet se!

Nem helyesen értelmezi a Bibliáját, aki a Tízparancsolat mögött egy halvány, üres isteneszmét lát csupán. A Biblia nem egy tisztán szellemi isteneszméről beszél, hanem egy olyan élő Úrról, aki betör térbe és időbe, belemarkol az emberiség történelmébe, nem nézve azt, hogy ezzel bemocskolja a kezét, beleáll az emberiség történelmébe, egészen az emberré létel legvégűsö következményeiig. Ezért nem igaz, hogy a Tízparancsolat csak általános igazságokat tartalmaz, hanem ezek nagyon is kézzelfogható parancsolatok és tilalmak. Ezek nem „örökérvényű erkölcsi zsinórmértékek,” csupán a személyes Isten személyes parancsolatai kézzelfogható élet-helyzetekben lévő emberekhez. Annakidején kint a pusztában is, ma is azok ellen, akik nem tudják ráhagyni magukat hittel a láthatatlan Isten vezetésére.

2) Vagy talán nem ismerünk embereket, akik álomfejtőkhöz járnak, jósoldatnak, vagy saját önálló terveik vannak, és az életüket azok szerint igyekeznek berendezni? El tudjuk-e mondani már, hogy milyen gyötrelmes ez az út? Ismerek embereket, akik hosszú éveig éltek egy-egy horoszkóp, egy szeánsz, egy tenyérjósolás, egy grafológus fogadóórája, egy kiterített vetőkártya vagy egy megfejtett álom útmutatásai szerint. Rabul ejtve saját terveiknek, álmaiknak. Be is váltak ezek a dolgok egészen addig, amíg Krisztus belépett az életükbe. Akkor rájöttek, hogy mit jelent a szent Isten előtt hűtlenül, más vezetés alatt élni. Akkor nem tudtak sehol máshol megállni, csak Krisztusnál, aki még ezt a bűnt is meg tudja bocsátani.

Azóta, hogy más vezetés alatt állnak, új vezetés alatt élnek, sem az álom, sem a kártya, sem a többi nem válik be. Ha itt közöttünk valakinek az életében még beválik, akkor az még idegen vezetés alatt áll. Idegen hatalom alatt is élhet az ember. De figyeljük csak meg, hogy mit mond Isten: „*Ne csinálj magadnak [...], mert én az Úr, a te Istened féltőn szerető Isten vagyok.*”

IV. Hogy mindezt félvállról ne vegyük, hogy megtanuljuk, mennyire haragszik Isten azokra, akik rajta kívül valami másban bizakodnak, a parancsolathoz ezt a fenyegetést fűzi: „*féltőn szerető Isten vagyok, aki megbüntetem az atyák vétkét a fiakban harmad és negyedízigen...*”

Isten féltékeny. Mivel Isten szeret minket, azért félt. A Biblia Istennek a hívők-höz fűződő viszonyát gyakorta hasonlítja a házassághoz. Aki más hatalmak alá adja magát, az ahhoz a férjhez hasonlít, aki idegen asszony fényképét hordja magánál, s így a feleségéhez hűtlen lesz. Ezért nevezi a Biblia a bálványimádást paráznaságnak. Isten teljes hűséggel egészen a kereszten való haláláig adta oda magát a mi vezetésünkre, ezért joggal követeli, hogy mi is teljesen az ő vezetésében bízunk, és ne hallgassunk idegenek hangjára. „Féltékeny” Isten, mivel félti a javunkat és az üdösségünket. Nem akarja, hogy idegen hatalomtól félrevezetve tönkremenjünk.

Nem nézi közömbösen, ha a gyermekei a veszedelemben vivő úton járnak. Mivel „féltőn szerető” Isten, az a célja, hogy a bűnöst az úttjáról visszatérítse. Ennek a céljának az elérésére néha kemény eszközöket is felhasznál. Betegágyba kerülünk, valakit elragad a halál a családból, nem sikerülnek a terveink, összeomlik a karrierünk, elszorul a szívünk, hogy csak nem Isten büntetése van rajtunk? Nem tudom. Csak azt az egyet tudom, hogy Isten mindenikünket féltőn szereti, és szorosra vont kezével eszméltetni kíván, hogy hazavonhasson, hogy élhessük a bűneinkre bocsánatot nyert Isten-gyermekek boldog életét.

Csak azt tudom, azok miatt, akik azt gondolják, hogy mivel Isten ez ideig elnézi és biztonságban hagyja őket, vagy nem tud üzelveikről, vagy nem törődik velük, kénytelen Isten olyan szigorúan közbelépni, hogy nem felejtí a vétküket még gyermekeik gyermekeinél sem. Hogy mindenki meglássa, Isten nem tréfál.

V. „*Megbüntetem az atyák vétkét a fiakban harmad és negyedízigen...*” Istenünk nem hagyja megbosszulatlanul, ha valaki tőle elfordul, és haragját nem szünteti meg negyedízigen. Isten a bűnt pedig kétszer büntette igazán. Egyszer, amikor özönvizet bocsátott a földre és egyszer a Golgotán. Megbünteti majd a világ gonoszságát még egyszer, amikor Fiában, az Úr Jézus Krisztusban megítél majd eleveneket és holtakat.

A legnehezebb itt azt megérteni, miért bünteti az Úr az atyák vétkeit a fiakban is, sokszor olyanokban is, akik egyáltalán nem részesek a szülők bűneiben. Hogyan egyeztethető ez össze a „szerető” és „igazságos” Istennel? Nehéz kérdés ez. De nyilván az van a mélyén, hogy Isten mindenáron meg akar tartani. Láttam apákat, akik annyira szerették a bűnüket, hogy azt mondták, nem tudnak élni a bűnük nélkül, s ha kell, vállalják a büntetést is, csakhogy azokban továbbra is megmaradhasanak. De ugyanezek az apák nagyon mélyen megutálták a bűneiket, amikor ezért a gyermekeiknek kellett szenvedni. Előfordulhat tehát, hogy Isten dorgálása nem ér célt, ha csupán engem büntet, ám ha a büntetés valaki olyant ér az én bűnöm miatt, akit nagyon szeretek, akkor az én szívem is könnyebben hajlik a bűnbánatra.

„Megbüntetem az atyák vétkeit a fiakban.” Ez az ige tehát ezen a helyen azt akarja mondani, hogy a bálványt szolgáló hűtlenségeinknek következményei vannak. Ezek a következmények mindig szociális jellegűek. Isten a hűtlenséget nemcsak az egyes emberen, hanem családokon, nemzedékeken és népeken is megkeresi. Ennek kapcsán meg kell látnunk azt az összefüggést is, hogy a bálványimádás vétke, az Istentől szakadni igyekvés és a bálvány vezetése alá tévedés gyakran úgy jelentkezik, mint *kortűnet*. Tehát nemcsak szórványosan lép fel, hanem tömegeket ejt rabul egész nyilvánosan sokszor még államformát is ölt. Isten azonban nem engedi magát megcsúfolni, nem enged bennünket a bálványozás bűnében elveszni, ezért megkeres bennünket harmad és negyedízigen. Családi keretekben, nemzedékek kereteiben, népekben keresi meg Isten ezeket a bűnöket, mivel ő akar vezetőnk lenni, a kereszt és a Szentlélek erejében.

VI. „...de irgalmasságot cselekszem ezerízigen azokkal, akik engem szeretnek és az én parancsolataimat megtartják.” Irgalmasság! Ez az a szó, amely ezt a második parancsolatot messzire besugározza. A könyörületes Isten szól itt hozzánk, aki megkeresi ugyan negyedízigen a bűnt, de ezer nemzedékre kihat az ő irgalmassága. Ennyire felülhaladja az irgalmassága a haragját.

Ha Isten csak annyit mondott volna magáról, hogy megbünteti a bűnt negyedízigen, és nem jelentette volna ki, hogy irgalmasságot cselekszik ezerízigen az őt szeretőkre, akkor Isten rettenetes Isten lenne. Így azonban Isten könyörülő Úr. Az Újszövetség fényében pedig a legirgalmasabb Atyának ismerjük meg őt, aki a Jézus Krisztusban minden bűnt és a bűnnek a legvégső következményét a halált is eltörli. Ez a mi örömünk, amelyet nekünk a Krisztus szerzett az ő drága vérében.

Példák

(Szemelvények az előző igehirdetéshez)

1) Arra az évrre, hogy az emberek a vallásban oktatást nyerjenek, hadd mondjam el a következőt. A második világháború idején az egyik tüzérezred egyik fiatal tisztje szerelmes lett egy leányba. Kint a fronton az ágyúk dübörgése közben sokat gondolt arra, hogy milyen jó lenne most odahaza a főutcán sétálgatni az imádott hölgygel.

A tiszt jól tudott rajzolni, ráérő idejében emlékezetből megrajzolta a kislány arcát, aztán mellérajzolt egy ágyút is meg egy emlékmondatot. A képet meglátta valaki és felkurjantott: Olyan, mint a tüzérek védangyala! A dolog vége az lett, hogy a képet nyomdába adták és sok ezer példányban kinyomtatták, mint Szent Borbálát, a tüzérek védőszentjét.

Hogy a dolog így történt, onnan tudom, hogy a tiszt Stump Jancsi volt, jó barátom, a hölgy pedig az én feleségem. Ugye milyen hitelesen lehet tanítani Szent Borbála tiszteletére egy református pap képével?

2) Amikor a Zürichből sugárzó reformáció a Schwyz kantonbeli Wesen városkába is eljutott, a kanton elöljárósága egy hivatalnokot küldött ki a városka megdorgálására. Az atyafiak azonban kijelentették, hogy mindenben készek engedelmeskedni a világi felsőbbbségüknek, kivéve a vallás dolgát, mert ezen a téren egyedül Isten iránt tartoznak felelősséggel. Aztán a hivatalnok jelenlétében kihordták a templomból a szentképeket az útkereszteződéshez ezekkel a szavakkal: Ez az út Glarus, Schwyz, Zürich és Chur felé vezet. Válasszon ki egyet a városok közül, és vigye ezeket a dolgokat oda békességgel. De ha nem teszi, a további bonyodalmak elkerülése végett szépen elégetjük.

ANYÁK NAPJÁN

